

ODMEVI NA DOGODKE

Marta Strahinić

»ROMI, POVABLJENI V KNJIŽNICO« DOBIL EVROPSKO NAGRADO IDEC ZA INOVATIVNE PROJEKTE

V občini Metlika živi po neuradnih podatkih okrog 312 Romov, ki v glavnem prebivajo v petih manjših naseljih. Od tega je kar 139 otrok in mladine do 15. leta starosti. V nekaterih naseljih so v času, ko smo začeli s projektom Romi, povabljeni v knjižnico, živeli še v zelo slabih bivalnih razmerah, celo brez elektrike in vode. Vsi romski otroci bolj ali manj redno obiskujejo osnovno šolo, knjižnico pa so obiskovali le redki med njimi.

Raziskave kažejo, da za romske otroke še vedno **pomeni veliko oviro** ob vstopu v osnovno šolo **poznavanje slovenskega jezika oziroma pomanjkljiv besedni zaklad**. Zato je še toliko bolj pomembno, da se že pred vstopom v šolo srečajo s knjigo, knjižnico, da jim beremo, pripovedujemo, obnavljamo zgodbe in tako bogatimo njihov besedni zaklad.

S podobnimi problemi se srečujejo pozneje kot šolarji pri napredovanju v višje razrede; raziskave kažejo, da je glavni vzrok za njihovo neuspešnost pomanjkljiv besedni zaklad in posledično nerazumevanje snovi, ki je iz leta v leto težja, zahtevnejša.

Spodbujena z rezultati tovrstnih raziskav sem se v letu 2003 začela posebej intenzivno ukvarjati z Romi. Povezala sem se s Centrom za socialno delo Metlika, kjer sem dobila vse potrebne podatke,

in začela Rome, predvsem romske otroke in njihove starše, vabiti v knjižnico.

To so bili začetki, ki pa so prerasli v **ciljni projekt**. V **Ljudski knjižnici Metlika** smo ga poimenovali **»Romi, povabljeni v knjižnico«**, njegov namen pa je bil s prireditvami povabiti romske otroke in njihove starše, pa tudi druge Rome v naši občini v knjižnico in jim približati knjigo in knjižnico ter jih pridobiti kot redne bralce, uporabnike knjižnice.

Začetki projekta niso bili lahki. Najprej sva z delavko Centra za socialno delo obiskali vsa romska naselja v občini ter jim predstavili projekt. Ponekod je bil sprejet dobro, ponekod malo slabše, nikjer pa Romi sodelovanja niso popolnoma odklonili.

Romske otroke in njihove starše smo povabili v **knjižnico**. Na njihovo željo smo samo zanje pripravili nekaj ur pravljič in lutkovnih predstav. Vabili smo jih tudi na prireditve, namenjene vsem otrokom v občini, vendar je bil obisk večji na prireditvah, ki so bile namenjene le romskim otrokom.

Ob prvem obisku knjižnice smo otrokom in staršem predstavili knjižnico, jim omogočili vpis v knjižnico in izposojajo gradiva, **vsak otrok pa je dobil v dar slikanico ali njegovi starosti primerno knjigo**. Predstavitvi je sledila **ura pravljič z ustvarjalno delavnico ali lutkov-**

na predstava. Tako se je kar nekaj otrok vpisalo v knjižnico in si začelo sposojati knjižnično gradivo.

Priprava prireditve je zahtevala veliko angažiranje knjižničarjev in delavcev CSD že pri obveščanju. Po pošti poslana vabila so imela majhen učinek: nekateri pošte niso dobili (veliko družin je prijavljenih na istem naslovu, poleg tega imajo skoraj vsi enak priimek – Hudorovac, podvajajo se tudi imena), nekateri vabila niso znali prebrati ali pa so zamenjali dan in uro. Zato je bilo potrebno organizirati osebno obveščanje s pomočjo kontaktnih oseb v naseljih. To je bil ponavadi nekdo, ki je že obiskoval knjižnico ali pa je bil naklonjen projektu. Tako je bila npr. v romskem naselju Rosalnice kontaktna oseba dijakinja Srednje vzgojiteljske šole, ki je v knjižnici opravljala obvezne prostovoljne dejavnosti v okviru pouka.

S sodelavko iz CSD sva zato vsakokrat prinesli vabila v naselje dan pred prireditvijo in natančno pojasnili, kdaj in kje bo prireditev. Poleg tega smo v knjižnici pripravili vabila, ki so bila kratka in jedrnata, napisana z velikimi tiskanimi črkami in ilustrirana. Kontaktna oseba iz naselja je zbrala otroke in jih pripeljala v knjižnico. Na tak način je bila udeležba na prireditvah večja.

Nekateri Romi pa se kljub želji niso mogli udeležiti prireditve. Vsa naselja so v glavnem oddaljena od Metlike, javnega prevoza ni. Zato smo se v knjižnici odločili za naslednji korak: v letu 2005 smo začeli pripravljati prireditve v romskih naseljih. V naselju so Romi sami pripravili prostor na prostem, ponavadi sredi naselja (organizacijo je vodila kontaktna oseba iz naselja), knjižničarke pa smo pripravile program. To so bile ure pravljic, igralne ure s knjigo, ustvarjalne delavnice, lutkovne predstave. Pri pripravi smo si pomagali tudi z zunanjimi sodelavci, predvsem s prostovoljci in študenti. Vsakokrat smo v naselje prinesli košaro leposlovnih in poučnih knjig, ki

so jih otroci radi listali in prebirali, lahko so si jih tudi izposodili in ob našem naslednjem obisku vrnili. Te prireditve so bile dobro obiskane. Prišli so vsi otroci iz naselja, pa tudi odrasli so se nam radi pridružili. Za naselje je vsak naš obisk velik dogodek.

Predstave za romske otroke

Enkrat letno, ponavadi v tednu otroka, v Kulturnem domu Metlika pripravimo lutkovno, igrano ali filmsko predstavo za romske otroke in jim organiziramo prevoz s šolskimi kombiji, tako da si jo lahko ogledajo v čim večjem številu. Otroci, ki se le redko srečajo z »ambientom gledališča«, v predstavah nadvse uživajo.

Računalniško opismenjevanje Romov

Po nekaj letih vztrajnega dela v projektu so začeli romski otroci in tudi nekateri odrasli vse bolj redno obiskovati knjižnico. Izposojali so si zlasti knjige in audio-vizualno gradivo, v sami knjižnici pa so jih zanimali predvsem računalniki in brskanje po internetu, za kar pa niso imeli dovolj znanja.

Zato smo se v knjižnici odločili, da v okviru projekta pripravimo tudi računalniško opismenjevanje za romske otroke. Zanimanje je bilo veliko. Prvič smo računalniški tečaj organizirali med poletnimi počitnicami. Obiskovalo ga je okrog 30 romskih otrok. Podobne tečaje smo potem organizirali še večkrat, tako da so otroci svoje znanje nadgrajevali.

Seveda pa so otroci v knjižnici ostajali tudi po tečajih in vadili, kar so se naučili. Zelo radi so brskali po internetu. Kasneje smo knjižničarke opazile, da z otroki prihajajo tudi odrasli, zelene informacije pa so jim na internetu poiskali otroci. Zato

smo organizirali tudi računalniški tečaj za odrasle Rome, ki so ga v celoti opravili trije Romi, nekateri pa so prihajali občasno.

Rezultati projekta

Danes je v Ljudsko knjižnico Metlika včlanjenih 68 Romov naše občine, ki so aktivni člani in knjižnico redno obiskujejo. Nekateri Romi obiskujejo knjižnico občasno in niso njeni člani, ti uporabljajo predvsem internet. Ostali pa se s knjigo, pravljico ali predstavo srečujejo v svojih naseljih, ko jih obiščemo.

Ob naših obiskih v naseljih si lahko Romi tudi izposodijo knjižnično gradivo, v največjem naselju naše občine, kjer imajo večnamenski prostor, pa imamo premično zbirko gradiva. Gradivo si izposojajo predvsem otroci in mladina, občasno tudi odrasli.

Tako smo v projekt vključili večino romskih otrok in mladino do 15. leta starosti, pa tudi njihove starše in druge odrasle. Cilj – približati knjigo in knjižnico Romom, predvsem otrokom, je bil dosežen.

Pomembno se nam zdi, da smo v projekt tako ali drugače vključili vse romske družine naše občine. Spoznali smo, da

je pomembno navezati osebni stik in si pridobiti zaupanje. Ključno za uspeh pa je po našem mnenju tudi sodelovanje s Centrom za socialno delo.

Odmevnost projekta

Poleti leta 2009 smo projekt praktično predstavili v občini Trebnje. V sodelovanju s Knjižnico Pavla Golie Trebnje smo v največjem romskem naselju v občini Trebnje – Hudeje pripravili praktični prikaz dela v projektu – uro pravljic in ustvarjalno delavnico. Tako Romi kot knjižničarji so bili navdušeni in Knjižnica Trebnje nadaljuje delo z romsko populacijo.

Lahko rečemo, da se ideja projekta širi po slovenskih občinah, v katerih prebivajo Romi, saj sem imela lani in letos številne predstavitve projekta, pa tudi medijsko je bil projekt zelo odmeven, predvsem zaradi **evropske nagrade IDEC za inovativne projekte**, ki promovirajo branje.

Kot vodja projekta sem nagrado sprejela na 17. konferenci o branju v belgijskem mestu Mons, kjer sem projekt tudi predstavila.

Projekt sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.